

Si quid obscuritatis mandatum contineat, pro utro faciendâ interpretatio. Vide *verb.* Mandatum, *num.* 55.

MARITUS (V, 281).

Marito non licet occidere uxorem in adulterio deprehensam. Vide *verb.* Maritus, *num.* 1.

Marius an graviter peccet consumendo bona uxoris, *num.* 2.

Maritus quæ vota uxoris possit irritare, *n.* 3, 4, 5. Corrigitur auctor, *num.* 4 in nota.

Mortua uxore ususfructus dotis spectat ad maritum, proprietatis vero ad filios, *num.* 6.

Maritus quid possit, vel non, circa dotem vivente uxore. Vide *verb.* Dos, *art.* 1 et *art.* 3.

Quæ probationes marito prohibeantur ad explorandam uxoris innocentiam, *num.* 8.

Maritus circa debitum conjugale. Vide *verb.* Debitum conjugale.

Maritus a mortuis reviviscens non tenetur amplius pristinae uxori, *num.* 10.

Maritus occidens propriam uxorem an gaudeat immunitate ecclesiastica, *num.* 11, 12 et 15.

De jure mariti in uxorem, *num.* 15.

Nobilitas mariti regulariter communicatur uxori. Quid autem si obstat statuta, *num.* 16 et 17.

Num omnia mariti privilegia communicentur, *num.* 18 ad 20.

An in viduis permaneant jura mariti, *num.* 20.

An, et quæ sortiatur maritus ex persona uxoris; an aliquando sequatur forum illius, et radiis ejus coruscet, *num.* 21.

Alia ad rem. Vide *verb.* Adulterium, Bona, Debitum conjugale, Dominium, Dos, Filius, Matrimonium, Uxor, et *verb.* Immunitas, *art.* 2, *num.* 90.

MARTYRIUM (V, 285).

Martyrium quid sit, et ad ipsum quid requiratur in adultis. Vide *verb.* Martyrium, *num.* 1 ad 5.

Ad verum martyrium requiritur, quod pœna vel mors toleretur pro fide Christi, vel pro defensione virtutum supernaturalium, *num.* 6 ad 9.

Ad martyrium tria potissimum requiruntur, quæ assignantur, *num.* 10.

Martyres Græce, testes Latine dicuntur, *num.* 11.

Qui martyres dici possint, vel non, *num.* 12 ad 18.

An liceat hostes fidei provocare, et se martyrio ingerere, *num.* 19 ad 22.

Ad martyrium in adultis tum baptizatis, tum non baptizatis quid requiratur: et an sufficiat attritio supernaturalis cum voto sacramenti pœnitentiæ, *num.* 23 ad 29.

Martyrium in adultis remittit omnem culpam, et pœnam, *num.* 30.

Martyrio decoratis respondet in cœlo Laureola, seu Aureola, et quid sit, *num.* 31; martyrium quo instanti conferat gratiam, *num.* 32.

Cur in canone missæ nominentur solum martyres, et non confessores, *num.* 33.

Martyrum numerus aliquantulum disquiratur, *n.* 34.

Unde nomen martyrii, *num.* 37.

Martyres sunt pueri ante usum rationis occisi in odio Christi, *num.* 35.

Martyrii causæ tres esse debent, et quænam ea sint. Vide *num.* 38 ad 41.

Quænam dispositiones requirantur in homine, ut martyrii gratiam consequatur, *num.* 42 ad 74.

De pluralitate martyrum priorum Ecclesiæ sæculorum, *num.* 75 et seqq.

MARTYROLOGIUM (V, 505).

Quid sit martyrologium, et quomodo a calendariis differat. Vide *verb.* Martyrologium, *num.* 1, 2 et 3.

Quis primus martyrologium scripserit; varia exponuntur martyrologia, et eorum auctores nominantur, *num.* 4 ad 12.

Descriptio in Romano Martyrologio quid impor-

tat, et utrum in eo apponi queant sancti nondum canonizati, *num.* 15 et 14.

Martyrologii lectio quando faciendâ, *num.* 15.

MATER (V, 509).

Mater prægnans in periculo vite an, et quæ remedia sumere possit. Vide *verb.* Mater, *num.* 1 ad 9.

Fetus quando animetur, et alia ad ipsum spectantia, *num.* 10, et *verb.* Abortus. Mater probabiliter tenetur permittere sectionem, ut baptizetur puer alias moriturus sine baptismo, *num.* 12.

Mater prægnans an peccet si choreas ducat, *num.* 15.

Mater tenetur alere filios primo triennio, *num.* 14.

An mater sub gravi teneatur proprios lactare infantes, *num.* 15, et alia ad rem. Vide *verb.* Filius, Fili, *num.* 126, et *verb.* Parentes, *num.* 19.

Quid de matre, quæ infantem noctu sine debita cautela tenet in lecto, et quid si ipsum suffocaverit, vel occiderit, *num.* 16 ad 19 et *verb.* Pœna, *num.* 151.

Matricida gaudet immunitate ecclesiastica, *num.* 20.

Matris mœstitia est filius stultus, *num.* 21.

Matris maledictio eradicat fundamenta, 22.

An potestas in filios de jure naturæ competat soli patri exclusa matre, *num.* 25.

Quamvis potestas sola sit patris, sunt tamen officia, quæ filii non patri solum, sed et matri præstare tenentur, quæ vid. *n.* 26.

An matri asserenti filium aliquem ex adulterio natum esse credendum sit, *num.* 30, 31.

Mater transiens ad secundas nuptias quando amittit hæreditatem, et legitimam filii præmortui. Vide *verb.* Legitima, *num.* 55.

MATERTERA, ET MATERTERA MAGNA.

Vide *verb.* Affinitas, *art.* 1, *num.* 15.

MATHEMATICA.

Mathematica, seu mathesis quid. Vide *verb.* Mundus, *num.* 197.

MATRIMONIUM (V, 519).

MATRIMONIUM QUOAD EA QUÆ CONCERNUNT EJUS NATUREM, MATERIAM, FORMAM, ET MINISTRUM.

Matrimonium unde dictum; cur sic dicatur, et non patrimonium; cur aliquando vocetur conjugium, connubium, nuptia; et quid sit. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 1, *num.* 1 ad 5.

Matrimonium dividitur in legitimum, ratum et consummatum. Et singula explicantur, et quomodo inter se differant, *num.* 6 ad 11.

Matrimonium ut sit sacramentum, inter quos contrahi debeat, *num.* 12 et 13.

Matrimonium in ratione sacramenti quando fuerit institutum, *num.* 14 ad 18.

Ad *num.* 16 auct. vide notata. not. rom. theol.

Itemque ad *num.* 18 auct. vide not. rom. theol.

Matrimonium inter fidelem et infidelem an sit sacramentum, *num.* 19.

Matrimonium duorum conjugum infidelium, si convertantur, et ambo baptizentur, an fiat sacramentum, *num.* 20 et 21.

Assignantur effectus, sive principales, sive minus principales matrimonii, ejusque materia, ac forma, *num.* 22 ad 27.

Ad *num.* 25 auct. vide in nota *num.* 69 ad 72.

Ministri hujus sacramenti an proprie sint ipsi contrahentes, *num.* 28 ad 32 et *num.* 78 ad 84.

Matrimonium per procuratorem, nuntium, aut literas contractum undequaque explicatur, *n.* 35 ad 42.

Ad *num.* 34 auct. vide not. ubi de matrimonio per procuratorem inito queritur num sit sacramentum. Vide etiam *num.* 77.

Baptismi fides non est simpliciter necessaria pro contrahendo matrimonio. Vide *verb.* Baptismus, *art.* 1, *num.* 19.

An matrimonium seposita lege positiva sit dissolubile. Vide *verb.* Matrimonium, *num.* 61 ad 64.

De disciplina ecclesiæ circa infidelium et hæreticorum conjugia, *num.* 65.

Quomodo sentiendâ regula illa: *In dubio pro matrimonio est judicandum*, *num.* 66 ad 68.

In matrimonio coram paroco et testibus contracto sed invalide ob aliquod impedimentum, an oporteat renovare consensum pariter coram paroco et testibus, *num.* 73 et 74.

Indicatur qui recte agit de sponsalibus et matrimoniis, quæ a filiis familiæ contrahuntur, parentibus insciis, vel juste invitis, *num.* 75.

Ad valorem matrimonii consensus quis sit, et in quo consistat, *num.* 85 ad 88.

An qui fide contraxit matrimonium, teneatur ex justitia revalidare illud per verum consensum; et num verba sint necessaria de præcepto, *num.* 89 ad 92.

Quænam sint conditiones necessariae, ut procurator absentis nomine, validum ineat matrimonium, et explanantur, *num.* 95 ad 101.

MATRIMONIUM QUOAD DEBITUM CONJUGALE.

Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 2, quoad debitum conjugale.

Conjux tenetur sub mortali reddere debitum conjugii petenti serio et instanter, quando nulla illud denegandi intervenit justa et rationabilis causa. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 2, *num.* 1 et 2.

Peccat contra justitiam ex genere suo mortaliter conjux ille, qui ad reddendum debitum reddit se notabiliter impotentem immoderatis jejuniis, etc., *num.* 3.

Non peccat conjux conjugii debitum semel tantum et obiter vel implicite petenti modeste denegando, tergiversando, se excusando, prece, vel suasu avertendo petentem, si id non valde ægre laetetur videatur, et absque incontinentiæ periculo, *num.* 4 et 5.

Ad dignoscendum, quod conjux serio debitum conjugale petat, non est necessaria petitio expressa et formalis, sed sufficit tacita virtualis et interpretativa, quæ habeatur a signis indicantibus seriam voluntatem petendi, *num.* 6, 7 et 8.

Dantur plures justæ et rationabiles causæ, quibus intervenientibus potest licite debitum denegari, et assignantur ac explicantur singulæ, *num.* 9 ad 23.

Assignantur plures causæ, propter quas non possunt conjuges debitum denegare, *num.* 27 ad 34.

Auctoris sententia emendatur, in not. ad *num.* 32.

Debitum conjugale licite petitur et redditur, etiamsi mulier sit lactans vel prægnans, dummodo absit periculum abortus, *num.* 35 et 36.

Patrum, sacrorumque canonum auctoritate auctoris opinio refellitur, in not. ad *num.* 35 et seqq.

Debitum petere dum mulier est puerpera, per se loquendo non nisi veniale esse solet, et dum menstruata, petere et reddere in lege veteri sub pœna capitali prohibebatur, et nunc si non mortale, est ad minus grave veniale, *num.* 37 ad 39.

Debitum conjugale licite petitur et redditur etiam non servato debito concubandi modo, aut situ, dummodo fiat propter aliquam justam et rationabilem causam, aliter saltem venialiter peccatur, *num.* 40, 41 et 42.

Conjuges, qui mala fide, seu dubii de valore matrimonii contraxerunt, non possunt stante illo dubio nec petere, nec reddere debitum, et quid si unus tantum dubitans, aut jam bona fide contracto matrimonio de valore dubium superveniat, *num.* 43 ad 50.

Si conjux pro certo cognoscat invaliditatem matrimonii, eo quod indubitanter sciat subesse impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Ecclesiæ

probare nequeat, non solum non potest petere, sed nec reddere debitum, *num.* 51 et 52.

Conjux, qui durante matrimonio contraxit affinitatem cum sua consorte, cognoscendo videlicet carnaliter ejus consanguineam in primo vel secundo gradu, non potest petere debitum, tenetur tamen reddere; et si cognita solum esset consanguinea in tertio vel quarto gradu, non privatur jure petendi, *num.* 53, 54 et 55.

Conjux voto simplici castitatis astrictus non potest licite debitum petere, tenetur tamen reddere, *num.* 56 et 57.

MATRIMONIUM QUOAD EA QUÆ CONCERNUNT DISPENSATIONEM SUPER IMPEDIMENTO PETENDI DEBITUM.

Dispensatio ad hoc ut sit valida, debet dari ex legitima et justa causa. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 3, *num.* 1.

Possunt episcopi ad petendum debitum dispensare cum conjuge, qui ante matrimonium emisit votum perpetuæ castitatis, eoque ligatus nupsit. Idem etiam possunt cum conjuge, qui post matrimonium sive consummatum, sive non, prædictum emisit votum vel cum, vel sine consensu alterius conjugis, dummodo non fuerit emissum ab utroque cum reciproca et expressa renuntiatione juris, *n.* 2 ad 6.

Excipiuntur tamen casus urgentis necessitatis, in quibus episcopi dispensare possunt etiam in votis summo pontifici reservatis, et consequenter super ipsorum impedimento petendi debitum, ac qui sint urgentis necessitatis casus innuuntur, *num.* 7 et 8.

Declaratur auctor in not.

Insuper possunt episcopi dispensare ad petendum debitum cum impeditis ratione contractæ affinitatis, et cognationis spiritualis cum sua conjuge, *num.* 9.

Eadem potestas dispensandi super impedimento petendi debitum conjugale competit etiam capitulis, eorumque vicariis capitularibus, sede episcopali vacante, et vicario generali episcopi, maxime si specialem ab ipso habeat facultatem, *num.* 10.

Regulares mendicantes, aliique omnes cum ipsis communicantes possunt dispensare ad petendum debitum, tam super impedimento proveniente ex voto simplici castitatis perpetuæ ante vel post matrimonium contractum inito, quam super impedimento proveniente ex affinitate contracta ratione copulæ habitæ cum consanguinea, vel consanguinea etiam in primo gradu alterius conjugis, *num.* 11 ad 18.

Confessarii regulares possunt valide et licite dispensare super impedimento petendi debitum in primo ex nuper expressis casibus, licet non sint ad hoc specialiter deputati a suis superioribus majoribus: at in secundo probabiliter est non posse, nisi ad id specialem præfatorum commissionem habeant. Non desunt tamen magni nominis doctores pro affirmativa sententia, *num.* 19 et 20.

MATRIMONIUM QUOAD DENUNTIATIONES.

Denuntiationes matrimonii quid sint. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 4, *num.* 1.

De illarum origine, *n.* 73.

Denuntiationes matrimonii sine gravi causa non sunt omittendæ, nec super trina denuntiatione est facile dispensandum, *n.* 69 et seqq.

Dispensandi facultas adempta est nuntio apostolico in regno Poloniae commoranti super denuntiationibus matrimonii, *n.* 71.

Denuntiationum lex pro contrahendis matrimoniis in Servia, et finitimis regionibus est servanda, *n.* 72.

Si matrimonium contrahitur sine legitima dispensatione absque præviis denuntiationibus, quis peccet, *n.* 2.

Assignantur poenæ contra sic contrahentes, contra parochos, et contra testes dolosos assistentes, et ad rem citantur decreta sacrae congregationis Concilii. Vide *verb.* Matrimonium, n. 5 ad 11.

Disseritur de tempore, quod a factis denuntiationibus ad matrimonium elabi debet, ut ex repetantur, num. 73 ad 82.

Denuntiationes quando fieri debeant, n. 12 et 13.

Parochus non peccat mortaliter, si uno vel altero die festo omittat denuntiationes; dummodo inter unam et alteram denuntiationem multos dies festos non interponat, n. 14.

Qui intra duos menses post denuntiationes factas matrimonium non contraxit, non potest illud inire, nisi alix denuntiationes præmittantur, n. 15.

Denuntiationes, quando omittuntur, debent infra octo dies fieri a die contracti matrimonii, et interim non debet matrimonium consummari, n. 16.

Denuntiationes non possunt fieri diebus feriatis, etiam cum dispensatione episcopi, n. 17.

Possunt tamen fieri in die profesto, et quando ingens populi multitudo ad ecclesiam accedit, num. 18.

Corrigitur hic auct., n. 79 et seqq.

Denuntiationes valide fieri possunt etiam extra ecclesiam, et missarum solemnitas, et possunt etiam fieri diebus festis, dum cantantur vespere, n. 19 et 20.

Denuntiationes in ecclesia, quæ est simul parochialis et collegiata, possunt fieri, vel in missa parochiali, vel conventuali ad arbitrium parochi, quando pro utraque est populi concursus, et etiam eo tempore, quo nuptiæ sunt prohibita, n. 21 et 22.

Vicarius generalis non potest impedire, ne parochus faciat matrimonii denuntiationes absque sua licentia, n. 23.

Denuntiationes a quo faciendæ sint, n. 24.

Si sponsi sint ex diversis parochiis, vel habuerint plura domicilia, in qua parochia debeant fieri denuntiationes, et quid requiratur si sponsi sint ex diversis diocesisibus, n. 25 ad 27.

Confirmatur et illustratur sententia n. 25 exposita, in nota.

Denuntiationes matrimonii contrahendi inter externos non sunt faciendæ a parochis sine licentia ordinarii, n. 28.

Denuntiationes in missarum solemnibus publicare non possunt regulares, n. 29.

Ex justa causa possunt ordinarii remittere denuntiationes matrimoniales, vicarius generalis absque speciali mandato, et omnes alii prælati ecclesiastici seu abbates jurisdictionem quasi episcopalem habentes, et proprium territorium, n. 30 ad 33.

Illustratur n. 31, in num. 85.

Episcopus, et quilibet alius ordinarius, in cujus diocesi celebrandum est matrimonium, potest cum utroque sponso dispensare, licet unus sit alterius diocesis; dummodo saltem ordinarius alterius contrahentis testetur in sua diocesi nullum subesse impedimentum, n. 54.

Sed vide in n. 86.

Archiepiscopus non potest remittere denuntiationes in diocesisibus suorum suffraganeorum, nisi in aliquibus casibus, n. 35.

Episcopus, seu alius ordinarius potest alteri delegare facultatem dispensandi in denuntiationibus, n. 36.

Vicarius generalis, an possit facultatem dispensandi in denuntiationibus delegare, n. 37.

Quid requiratur ad licite dispensandum in denuntiationibus, n. 38.

Ordinarius si remittat denuntiationes sine justa et rationabili causa, peccat mortaliter, n. 39.

Non tamen necesse est, ut ordinarius hujusmodi causas cognoscat judicialiter, sed sufficit, ut ex in-

formationibus extrajudicialiter habitis sibi videatur justam dispensandi causam adesse, n. 40.

Ordinarius non solum potest hanc dispensationem concedere, dum est intra suam diocesis, sed etiam dum est extra illam, n. 41.

Ordinarius non potest hujusmodi dispensationi præcise imponere aliquam pecuniariam mulctam, nisi aliquod delictum præberet justam dispensandi causam, n. 42 et 43.

Enumerantur justæ principales causæ dispensandi in hujusmodi denuntiationibus, n. 44 ad 58, 87 et 88.

Ordinarius licet possit dispensare propter omnes supradictas, et consimiles causas, non tenetur tamen dispensare semper propter omnes.

Tenetur tamen ordinarius sub mortali dispensare in denuntiationibus in variis casibus, in quibus, si deneget, potest appellari de injusta denegatione, n. 60 ad 62.

Quid agendum, si ordinarius adiri non possit, vel deneget dispensationem, et periculum sit in mora, n. 63.

Est qui tenet denuntiationes non esse necessarias, et omitti posse, si celebratio matrimonii demandata sit decreto alicujus supremi tribunalis, n. 89.

Denuntiationes non requiruntur ad validitatem matrimonii, n. 64.

Obligatio manifestandi impedimenta matrimonii post factas denuntiationes quando vigeat, vel non, n. 65 ad 68.

Quoad poenas quæ matrimonia, denuntiationibus posthabitis, sequuntur tam respectu parochi, quam ipsorum contrahentium et testium, vide num. 90 ad 94.

MATRIMONIUM QUOAD EA QUÆ CONCERNUNT IMPEDIMENTA MERE IMPEDIENTIA, ET SEPTEM PRIMA DIRIMENTIA.

Impedimenta matrimonii sunt duplicis generis, et quæ. Vide *verb.* Matrimonium art. 5, num. 1.

Datur in Ecclesia Dei potestas constituendi talia impedimenta, num. 2.

Impedimenta mere impedientia de jure antiquo quæ fuerint, assignantur, et explicantur, num. 3 ad 9.

Ex dictis impedimentis quot vigeant nunc, assignantur et explicantur, num. 10.

Impedimenta dirimentia, quot fuerint de jure antiquo, et nunc sint, assignantur, num. 11.

Error est quadruplex, et assignatur, et quando matrimonium validum sit, vel non, quocumque modo ex errore contractum, num. 12 ad 22.

Votum, quid et quale sit, et quando dirimat matrimonium, num. 23 ad 46.

Cognatio est triplex, naturalis, spiritualis et legalis, et singularum quidditas assignatur, et quando, vel non, matrimonium dirimat, aliaque plura ad ipsas spectantia traduntur, num. 47 ad 98.

Adoptio quæ usuvenit apud Bulgaros nequaquam inducit cognationis impedimentum. Vide art. 9, num. 194.

Crimen dirimens matrimonium quadruplex assignatur, et sub quadruplici acceptione quando dirimat matrimonium, vel non, num. 99 ad 110.

Cultus disparitas inter quos dirimat matrimonium, et quo jure tale impedimentum fuerit introductum, et quando dirimat matrimonium, num. 111 ad 117.

Vis, quid, et quotuplex sit, et quando per ipsam matrimonium dissolvatur, num. 118 ad 128.

De ratione probandi impedimenta matrimonii, num. 129 ad 137.

Alia ad rem. Vide *verb.* Metus.

Matrimonium sub conditione quid sit; quæ et quotuplex sit conditio; quid modus, monstratio, causa, dies; quæ varia assignantur et explanantur. Vide in suppl. ad art. 5, per totum.

MATRIMONIUM QUOAD EA QUÆ CONCERNUNT ALIA SEPTEM IMPEDIMENTA DIRIMENTIA.

Ordo quando, et quo jure sit impedimentum dirimens matrimonium. Vide *verb.* Matrimonium, art. 6, num. 1 ad 4.

Voti solemnitas, ejusque vis airimendi a quo jure proveniat, num. 5.

Quid si clericus in sacris constitutus matrimonium contrahat, num. 6 et 7.

Ligamen quid sit, quo jure, et quando dirimat matrimonium, num. 8 ad 19.

Honestas publica quid sit, quo jure hoc impedimentum introductum, extensum et restrictum, num. 20 ad 24.

Hoc impedimentum usque ad quem gradum nunc se extendat, num. 25.

Sponsalia valida mutuo consensu dissoluta an inducant publicæ honestatis impedimentum, num. 26 et 27.

Affinitas quid sit. Vide *verb.* Affinitas.

An valide contrahi possit matrimonium intra vitrium et uxorem privigni, num. 28.

Impotentia quid sit, num. 29.

Impotentia triplex divisio assignatur et explicatur, num. 30, 31 et 32.

Impotentia perpetua quo jure dirimat matrimonium. Et quid si talis impotentia superveniat ante, vel post matrimonium, et affertur ad rem constitutio Sixti V, num. 33 ad 37.

Eunuchi et spadones an, et quando possint matrimonium contrahere, num. 38 et 39.

Hermaphroditum an possint licite matrimonia contrahere. Vide *verb.* Hermaphroditus.

Impotentia temporalis non dirimat matrimonium, num. 41.

In dubio an impotentia sit perpetua, vel temporalis, quid agendum, num. 42, 43 et 44.

Quid si uterque conjux fatetur impotentiam, num. 45 ad 47.

Quid si unus conjugum neget, et alter affirmet impotentiam perpetuam, num. 45.

Quid si elapso triennio vir dubie impotens neget copulam perfectam habitam esse, mulier vero id affirmet, et e contra, et non appareant certa signa impotentia, num. 46 et 47.

Quid si impotentia antecedens sit perpetua certo sic cognita per inspectionem corporum, vel aliunde, num. 48.

Quid si per inspectionem, vel aliam probationem non habeantur signa physice certa, et evidentia de impotentia perpetua, num. 49 et 50.

Quid quando certo et evidenter constat de impotentia perpetua, dubitatur autem an præcesserit matrimonium, vel illo jam contracto supervenerit, num. 51.

Quid si ob præsumptam impotentiam matrimonium dissolvatur, et conjux impotens præsumptus cum alia contrahens, perfectam copulam cum ipsa habuerit, num. 52 ad 56.

Steriles, senes, et moribundi an possint matrimonium contrahere, num. 57 et 58.

Clandestinitatis impedimentum quid sit, num. 59.

An, et cujus parochi assistentia requiratur ad validitatem matrimonii; et quando irritum sit, vel non propter talem impedimentum, num. 60 ad 113.

Reprehenditur auct. num. 61.

Raptus impedimentum quid sit, et a quo statutum, num. 114 et 115.

Violentia inducens raptum alia est physica, et alia moralis, num. 116.

Quid requiratur ad hoc ut violentia inducat impedimentum raptus, et tale impedimentum quando, et inter quos dirimat matrimonium, num. 117 ad 126.

Impedimentum raptus quando perseveret inter raptorem et raptam, num. 127.

Raptores et fautores raptus in quas censuras incurrant, et qua poena prectendi, num. 128 ad 132.

MATRIMONIUM QUOAD EA QUÆ CONCERNUNT FACULTATEM DISPENSANDI IN IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

In quibus impedimentis, et quo jure dirimentibus possit pontifex dispensare. Vide *verb.* Matrimonium art. 7, num. 1 ad 9.

Legati a latere, et nuntii apostolici super quibus impedimentis possint dispensare, num. 10 ad 12.

Episcopi Germaniæ, alique in remotis partibus degentes quas habeant speciales dispensandi facultates; et ordinarii, independenter a dictis facultatibus, in quibus impedimentis possint dispensare, num. 13 ad 18.

Sed vide num. 45 et seqq., ubi narrantur plura quæ concurrere oportet, ut episcopus dispensare valeat super impedimentis dirimeantibus, matrimonio jam contracto, cum facile recurri nequit ad sedem apostolicam.

Vicarius generalis an possit sine speciali mandato super impedimentis dispensare et quas facultates dispensandi possit episcopus ipsi, aliisque sacerdotibus communicare, num. 19 ad 23.

Capitulum sede vacante, ac vicarius capitularis pro quo foro, et in quibus impedimentis possint dispensare, num. 24 et 25.

Commissarius bullæ *Cruciatae* in quo impedimento dispensare, et ex quo matrimonio susceptam prolem legitimare possit, num. 26 ad 29.

Confessarii regulares ex vi privilegiorum super quibus impedimentis possint dispensare, num. 30 ad 33.

An, quando, et cum quibus possint regulares, et alii dispensare ad petendum debitum conjugale. Vide *verb.* Debitum conjugale, art. 2.

An dispensatio sine justa causa sit valida et licita. Vide *verb.* Dispensatio.

Regulares an dispensare possint in casu, etc., extra sacramentum poenitentia, num. 36 et 37.

Animadvertitur in affirmantem opinionem, n. 37.

Alia adducuntur ex Benedicto XIV, num. 38 et seqq.

MATRIMONIUM QUOAD REVALIDATIONEM SEU RATIFICATIONEM, CUM SIT INVALIDE CONTRACTUM.

Revalidatio matrimonii quid importet, et quando locum habeat. Vide *verb.* Matrimonium, art. 7, num. 1.

In probabilitate valoris matrimonii jam contracti potest illud haberi ut validum, modo dubium vertat circa impedimentum ab Ecclesia appositum, num. 2.

An ad revalidandum matrimonium nullum ob occultum impedimentum, sed in facie Ecclesiæ celebratum necesse sit illud iterum renovari coram parochis et testibus, num. 3 ad 6.

Impedimentum quando censetur esse occultum, num. 7 ad 11.

Utrum matrimonium sit revalidandum coram parochis et testibus, si, tempore matrimonii, contracti fuerunt conscii impedimenti, num. 12.

Quando matrimonium fuit nullum ob aliquod impedimentum, an necessarium sit ad illud revalidandum, ut, ablato impedimento, uterque conjux fiat conscius de nullitate matrimonii, num. 13 ad 17.

Quotuplici modo possit renovari seu exigi consensus a parte inscia impedimenti post obtentam dispensationem, num. 18.

Quid in casu defectus consensus, quando matrimonium contractum fuit, num. 19 ad 26.

Quid in casu erroris personæ, num. 27.

MATRIMONIUM QUOAD VARIA MISCELLANEA IPSUM CONCERNENTIA.

Episcopus quomodo punire possit contrahentes omissis dolose denuntiationibus, vel fraude deceptis

paroco et testibus. Vide *verb.* Matrimonium, *art.* 9, *num.* 1.

Matrimonium nullum ex defectu essentiali an resolvi possit in sponsalia de futuro, *num.* 2 et 3.

Matrimonium contractum ex metu mortis, vel præceptorum pœnalia, an validum, *num.* 4, 5 et 6.

Ad rem afferuntur plures casus cum suis resolutionibus, *num.* 7 ad 21.

Ad *num.* 11 auct. vide *num.* 75 et 76.

Matrimonium contractum ab impubere valet, si malitia suppleat ætatem; talis malitia in quo consistat, ad quem spectet ipsam cognoscere; et impubes sic cognitus de ejus licentia possit contrahere, *num.* 22 ad 25.

Matrimonium inter impuberes quomodocunque contractum an, et quando resolvatur in sponsalia de futuro, *num.* 26, 27 et 28.

Puberes unde dicti, quid sit pubertas; puberes ac pubertati proximi qui dicantur; anni pubertatis qui sint; et quo jure requirantur ad valorem matrimonii, *num.* 29 ad 37.

Ad rem adducuntur plures alii casus a sacra congregatione Concilii resoluti, *num.* 38 ad 55.

Matrimonium an licite contrahi possit cum pacto continentie, *num.* 56.

Matrimonium ubi celebrari possit: benedictiones quo tempore faciendæ sint et elemosynam ratione benedictionis qui accipere debeat, *num.* 57 ad 60.

Alia de matrimonio. Vide *verb.* Adulterium, Benedictio, *art.* 4. Denuntiationes matrimonii, Divortium, Impedimenta matrimonii, Parochus, Sponsalia.

Quoad validitatem et invaliditatem matrimoniorum, et pro matrimoniis occultis attendendæ sunt duæ novissimæ constitutiones Benedicti XIV, *num.* 62 et 63.

Alia ad rem, *num.* 64.

Multa saluberrime disposita, sapienter decreta, ac docte exposita de matrimonio a Benedicto XIV. Vide *num.* 67 ad 174.

De adoptione, quæ fit in Bulgaria provincia, an impedimentum pariat. Vide *n.* 194.

De his qui concedere possunt licentiam assistendi matrimonio parochorum loco, *num.* 175 ad 192.

De conditionibus, quæ matrimoniis apponi solent, *num.* 195.

MATUTINUM (V, 591).

Matutinum qua hora, et ubi recitari possit ac debeat, tum a canonicis, tum a regularibus, tum a monialibus juxta locorum consuetudinem. Vide *verb.* Matutinum, *num.* 1 ad 15.

Matutinum defunctorum ipsamet die Commemorationis eorumdem post laudes recitari debet, *n.* 14.

Matutinum an dividi possit e laudibus, et quid si dividatur, *num.* 15 ad 18.

Matutinum et laudes non recitare ante celebrationem missæ an, et quale sit peccatum, *num.* 19 ad 23.

Quid si matutinum sequentis diei dicatur ante absolutum officium diei præsentis, *num.* 24 et 25.

Per unicam recitationem matutini, et laudum non potest satisfieri obligationi pro die præsentis, et sequenti, *num.* 26.

Qua hora pridie inchoari possit matutinum, *num.* 27.

Alia ad rem scitu digna exhibentur, *n.* 28 ad 53.

Afferunt prodigiosus eventus in matutino a nostro beato Joanne Parmensi una cum dæmonibus persoluto, *num.* 54.

Alia ad rem. Vide *num.* 55 ad 40, et *verb.* Officium divinum.

MECHANICA.

Mechanica seu machinaria quid. Vide *verb.* Mundus, *num.* 202, 207 et 210.

MEDICUS (V, 601).

Medicus tenetur suadere infirmis confessionem

peccatorum, et quid si secus. Vide *verb.* Medicus, *num.* 1, 2, 5, et *num.* 54 ad 59.

Medici et chirurgi an teneantur gratis curare ecclesiasticos et pauperes, *num.* 4, 5 et 6.

Medici an possint inire societatem cum aromatariis, et si Judæi sint, an possint a Christianis vocari in suis infirmitatibus, *num.* 7 et 8.

Quid de medico confugito, aut inquisito compositionis venenatæ, *num.* 9, 10 et 11.

Quid de medicis et chirurgis monialium, sive ordinariis, sive extraordinariis, *num.* 12 ad 18.

An, et quando clerici et religiosi possint exercere artem medicinæ et chirurgiæ. Vide *verb.* Clericus, *art.* 3, *num.* 77 ad 82.

Medicus an promoveri possit ad sacros ordines, *num.* 20.

Medicus qualem peritiam habere debeat, et ad quid teneatur in applicandis medicamentis, *num.* 21 ad 26.

Medicus an, et quæ remedia possit applicare prægnantibus. Vide *verb.* Mater, *num.* 1 ad 12.

Medicus graviter peccat, si suadeat infirmo aliquod remedium Dei honori, vel præcepto contrarium, *num.* 28.

Medicus an possit dispensare in jejunio, *num.* 29.

Medici sunt honorandi, *num.* 31.

De medicorum auctoritate et obligatione in relaxatione jejuniorum et Quadragesimæ, *num.* 32 ad 35.

De salario medicorum, et an medicus privilegio aliquo gaudeat in concursu creditorum, *num.* 45.

Tres aliæ solvuntur questiones ad salarium medici pertinentes, *num.* 46 et 47.

Medico, cui fuit constitutum salarium, in singulos dies debetur pro eo tempore, quo fuit in itinere, *num.* 48.

Quid si medicus discedat tarda jam hora, an pro integro die salarium exigere queat, *num.* 48.

Medicus, cui certum salarium annuum a communitate constitutum est, si finito locationis tempore pergat mederi, non videtur tacite reconductus, *n.* 40.

Medicus quando peccet, vel non, abstrahendo eos, qui alios frequentant. Vide *verb.* Magister, *num.* 14.

Laici artem medicam exercentes, etiamsi aliquis ægrotus obierit, non incurrunt irregularitatem; atamen in promotione ad ordines, petunt et obtinent dispensationem ad cautelam, *num.* 56.

Clerici, vel etiam minores, si artem medendi exercere velint, indultum petere tenentur, *num.* 57.

Regulares in missionibus, vel curam hospitalium habentes, et alii clerici an possint, et in quo casu, exercere artem medicam, *num.* 58 ad 44.

MEDIOCRITAS.

Mediocritas, seu medium est duplex. Vide *verb.* Virtus, *num.* 94.

In medio stat virtus, vitia autem ad extrema tendunt, *num.* 15.

MELCHISEDECH (V, 613).

Melchisedech, quis fuerit, et an revera sacerdos, Vide *verb.* Melchisedech, *per totum.*

MELIORAMENTA (V, 615).

Melioramenta rei alia dicantur intrinseca, et alia extrinseca, et quæ sint. Vide *verb.* Melioramenta, *num.* 1.

Melioramenta alia dicuntur necessaria, alia utilia, et alia voluptaria, et singula explicantur, et quomodo sint rescindenda, vel restituenda, *num.* 2 ad 11.

Melioramenta ut repeti possint, quid requiratur, et in ipsis repetendis quid sit attendendum, *num.* 12, 13, 14.

Melioramenta sive bona, sive mala fide facta, an et quomodo repeti possint, *num.* 15 ad 26.

Melioramenta facta a gravato in bonis fideicommissis subjectis an veniant in restitutione fideicommissi, *num.* 27.

Melioramenta facta ab emphyteuta, vel feudatario, an dicantur feudalia, vel emphyteutica. Vide *verb.* Melioramenta, *num.* 28.

Melioramenta, quæ sine læsione prioris status rei locatæ possunt amoveri, semper conductori sunt restituenda, *num.* 29.

Alia. Vide *verb.* Locatio, *num.* 25.

Melioramenta facta ab emphyteuta quando repeti possint vel non. Vide *verb.* Emphyteusis, *art.* 1, *num.* 7.

Quid de melioramentis factis per beneficiatum ex bonis patrimonialibus, vel ex fructibus beneficii, *num.* 52, 53.

Equites Hierosolymitani an teneantur eorum commendas meliorare, *num.* 54, 55, 56 et 57.

Melioramenta in beneficiis invalide alienatis emptori debent rescindi, *num.* 58.

De differentia, quæ in melioramentis prædiorum urbanorum et rusticorum intercedit, *num.* 59.

MENDACIUM (V, 519).

Mendacium quid sit, quot modis mentiri possit, et ad verum mendacium quid requiratur. Vide *verb.* Mendacium, *num.* 1 ad 4.

Mendaciorum genera ad tria reducuntur, id est jocosum, officiosum et perniciosum, et quæ sint, et qualia peccata, *num.* 5 ad 10.

Mendacium an possit esse licitum, et an aliquando liceat celare veritatem, *num.* 11 ad 22.

Quid de mendacio commisso circa materiam confessionis, *num.* 25 ad 26.

MENDICANTES RELIGIOSI.

Vide *verb.* Absolutio, Approbatio, Confessarius, Debitum conjugale, Eleemosyna, Regulares.

MENSIS.

Mensis unde dictus et quid sit, ejusque divisiones assignantur, et explicantur. Vide *verb.* Kalendarium, *num.* 22 ad 28.

MERCATOR (V, 627).

Mercator vi fraude, vel mendacio impediens, ne ad civitatem afferantur aliæ merces, ut ipse suas charius vendat, ad quid teneatur. Vide *verb.* Mercator, *num.* 1.

Mercator ad se trahens eos, qui alios frequentant. Vide *verb.* Magister, *num.* 14 ad 16.

Mercator quando jurat mercem sibi pluries constare, etc. Vide *verb.* Juramentum, *art.* 1, *num.* 21.

Mercator peccat pluribus modis, qui assignantur, *num.* 4.

An, et quomodo probent libri mercatorum, *num.* 5 ad 9.

An implorare queat beneficium restitutionis in integrum minor mercator, qui ob merces creditas ab alio mercatore debitum contraxit, conventusque dicat circa merces esse deceptum, *num.* 10.

Alia. Vide *verb.* Contractus Emptionis et Venditionis.

MERCATUS (V, 629).

Mercatus a nundinis distinguuntur prohibitiveque sunt diebus festis. Vide *verb.* Mercatus, *num.* 1 ad 5, et *verb.* Festa, *num.* 19.

Alia ad rem. Vide *num.* 4 et 5.

MERCES.

Mercedis, seu pensionis remissio quando a locatore sit facienda conductori. Vide *verb.* Locatio, *num.* 57.

Mercedis causæ, sicut etiam quæ non excedunt summam scutorum viginti quinque judicari possunt a cardinali vicario, et gubernatore urbis contra quoscunque non obstante obligatione camerali. Vide *verb.* Merces, *num.* 1, et *verb.* Extractio.

MERCIMONIA.

Mercimonia exercentes super elemosynis miserarum, laici excommunicationis, clerici vero suspensionis pœnam incurrunt, *verb.* Matrimonia, *num.* 1.

MERETRIX (V, 631).

Meretrix quæ sit, vel non. Vide *verb.* Meretrix, *num.* 1, 2, 3.

Meretrix an possit retinere bona in meretricio recepta, ac de ipsis disponere, *num.* 9, 10 et 11.

Meretrix qua conditione possit a confessario absolvi, et quomodo sufficienter explicare possit peccata sua in confessione, *num.* 12, 13 et 14.

An datum meretrici condici possit, *num.* 15 ad 18.

Meretrix etiam secuta copula petere non potest promissum, *num.* 19.

Utrum promissio facta meretrici sit ipso jure nulla, an exceptione doli sit elidenda, *num.* 20.

Quid si pignus præterea datum sit meretrici, *num.* 21.

MERIDIES UBI.

Vide *verb.* Mundus, *num.* 88.

MERIDIANUS.

Meridianus quid sit, *num.* 129.

MERX.

Mercis nomine quid veniat. Vide *verb.* Contractus emptionis, *art.* 1, *num.* 5.

METEOROLOGIA.

Meteorologia quid. Vide *verb.* Mundus, *num.* 208, 209 et 210.

METOPOSCOPIA.

Metoposopia quid sit. Vide *verb.* Superstitio, *num.* 22.

METROPOLES ECCLESIAE.

Vide *verb.* Archiepiscopus, *art.* 1.

METROPOLITANI (V, 635).

Metropolitani jurisdictionem ordinariam in suffraganeorum diocesisibus exercere prohibentur. Vide *verb.* Metropolitani, *num.* 1.

Alia circa illorum jurisdictionem visitandi ecclesias suffraganeorum et monasteria exempta sita in ipsorum suffraganeorum diocesisibus. Vide *num.* 2 et 3.

METUS (V, 637).

Metus quid, et quotuplex sit. Vide *verb.* Metus, *num.* 1, 2, et 3, et *verb.* Matrimonium quoad impedimenta, *art.* 5, *num.* 20, ubi plura de metu.

Metus quando dirimat matrimonium, necne. Vide *verb.* Matrimonium quoad impedimenta, *art.* 5, *num.* 125 et seqq.

Metus et violentia an reddant matrimonium nullum si incutiantur in quacunque ætate, et quomodo in casu metus probari debeat, *num.* 7, 8 et 9.

Metus cadens in constantem virum, qualis sit. Et an sit talis, vel levis, aut vanus, a quo sit cognoscendus, *num.* 10 ad 15.

Qualis metus requiratur, vel sufficiat ad irritandam professionem regularem, *num.* 14 ad 24.

Alia de metu. Vide *verb.* Contractus, Ordo, Professio, Votum, Matrimonium quoad impedimenta.

Metus electionem inficit ipso jure, *num.* 26.

Metus a quibus præceptis excusare possit, vel non, *num.* 27, 28 et 29.

Obligationes metu contractæ jure naturæ nullæ sunt, ex jure tamen Romano a quo jus canonicum non in totum recessit, solum illæ, quæ sunt bonæ fidei, *num.* 30 ad 32.

Utrum hodie, sublata distinctione inter negotia